Daha fazla soru için karekodu okutunuz.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME SORULARI

A. Aşağıdaki soruları cevaplayınız. BU GRUBUN CEVAPLARI İLERLEYEN SAYFALARDADIR

1. İçtihat ne demektir? İçtihada niçin ihtiyaç vardır? Sayfa 14

2. Sahabenin yaptığı içtihatlara örnekler veriniz. Sayfa 16

3. Fakihlerin ihtilaf etmelerinin sebepleri nelerdir? Sayfa 23

4. Fetva ile kaza arasındaki temel farklar nelerdir? Sayfa 26

5. Müçtehit olabilmek için hangi bilgilere sahip olmak gerekir? Sayfa 14

~~**6.** Fıkıh ilminin fert ve toplum hayatı için önemi nedir? Açıklayınız.~~

~~**7.** Dört fıkıh mezhebinin dünya coğrafyasında yaygın olduğu yerler hakkında bilgi veriniz.~~

B. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri kutu içinde verilen kelimelerin uygun olanlarıyla doldurunuz.

Şafii'nin	kaza	temyiz	vahyin kontrolünde	şûra içtihadına	İttiba
Fetva	Irak ekolü	Hicaz ekolü	İmam Malik'in	İmam Ahmed bin Hanbel'in	

1. Resulullah'ın (sav) içtihadını diğer müçtehitlerin içtihadından ayıran temel fark ....Vahyin kontrolünde.... olmasıdır.

2. Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer en doğru hükme ulaşabilmek için sahabe ile istişareye dayanan ....Şûra içtihadına.... başvuruyorlardı.

3. Tâbiin Dönemi'nde Kufe'de rey ağırlıklı ....Irak ekolü.... Hicaz bölgesinde ise eser (hadisler, sahabe ve tâbiinin içtihatları) ağırlıklı ....Hicaz ekolü.... oluşmuştur.

4. Hüküm verirken dayandığı delili bilerek bir kişinin içtihadı ile hareket etmeye ....İttiba.... denir.

5. Fıkhi bir mesele hakkında İslam fıkıh âlimlerince verilen şeri hüküm veya karara ....Fetva.... denir.

6. İmam Şafii, mezhep imamlarından ....İmam Malik'in.... öğrencisi ve mezhep imamlarından ....İmam Ahmed bin Hanbel'in.... hocasıdır.

C. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1. Günümüze kadar ulaşan ilk fıkıh usulü kitabı hangisidir?

A) el-Ümm
B) el-Müsned
C) er-Risâle İmam Şafii'nin er-Risale
D) el-Muvattâ
E) el-Müdevvene

2. Hangi mezhepte hüküm verirken Medine halkının uygulamalarına (Amelü ehli'l-medine) ayrı bir önem verilmiştir?

A) Hanefi mezhebi
B) Maliki mezhebi
C) Şafii mezhebi
D) Hanbeli mezhebi
E) Caferi mezhebi

3. Bir fakihe başvurup ondan fetva isteyen kişiye ne denir?
   A) Mesbuk
   B) Fetava
   C) Kadî
   D) Müstefti اَلْمُسْتَفْتِي
   E) Müfti

4. Aşağıdakilerden hangisi Tâbiin Dönemi'nin fıkhi özelliklerinden değildir?
   A) Fıkıh sahasında eser yazma hareketi başlamıştır.
   B) Fıkıh sahasında ihtilaflar artarak devam etmiştir.
   C) Hadisleri sahih kabul etme şartları ile örf-âdet farklılığı ihtilafların temel sebebini oluşturmuştur.
   D) Hoca, bölge ve bilgi farkına dayalı olarak Hicaz ve Irak medresesi ortaya çıkmıştır.
   E) Nazari fıkıh çalışmaları henüz başlamamıştır.

5. Mezheb-i kadîm, mezheb-i cedîd kavramları hangi mezhepte bulunmaktadır?
   A) Hanefi mezhebi
   B) Maliki mezhebi
   C) Şafii mezhebi
   D) Hanbeli mezhebi
   E) Caferi mezhebi

D. Aşağıda verilen bilgilerden doğru olanların başına "D" yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. (..Y..) Hz. Peygamber, sahabenin içtihat etmesine izin vermemiştir. Vermiştir

2. (..Y..) Maliki fıkhı Kufe'de Abdullah bin Mesud'un attığı ilmî temele dayanmaktadır.

3. (..D..) Mezhep kavramı, kendi içinde tutarlı bir düşünce sistemine sahip, içtihat ehliyeti olan âlimlerin ortaya koydukları fıkhi görüşleri ifade eder.

4. (..D..) Fetva verebilmek için resmî bir görevlendirme gerekli değildir.

5. (..D..) Mütevatir hadisler dışındaki meşhur ve ahad hadisler sübut bakımından zannilik (Kesinlik değil) taşımaktadır.

6. (..Y..) İbni Teymiyye ve öğrencisi İbni Kayyım'ın eserleri, Hanefi mezhebinin gelişimini ve geniş halk kitlelerine yayılmasını sağlanmıştır.

1. İçtihat ne demektir? İçtihada niçin ihtiyaç vardır?

Sözlükte İçtihat, “zor bir işi gerçekleştirmek için çaba sarf etmek” manasında kullanılmaktadır.
Terim anlamıyla “ayet ve hadislerden hareketle fıkhi konularda fıkıh usulü ilkeleri doğrultusunda, bütün ilmî ve zihnî gücü kullanarak yeni hükümler ortaya çıkarmak”tır.

.

Nasların (Kur'an ve Hadis yazılı kaynakların) sayı itibarıyla sınırlı, fıkha konu olan olayların ise günden güne arttığını düşündüğümüzde içtihadın zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

2. Sahabenin yaptığı içtihatlara örnekler veriniz.

“Hendek Savaşı biter. İslam ordusu savaşta ihanet eden Kureyzaoğullarına gereken cezayı vermek üzere yola çıkar. Resulullah (sav) ‘Kurayzaoğulları Mahallesi’ne varmadan hiç kimse ikindi namazını kılmasın!’ buyurur. Bir kısım sahabe lafzi bir yorumla namazını oraya varmadan kılmaz. Bir kısım sahabe ise ‘Resulullah’ın (sav) gayesi oyalanmadan bir an önce yola çıkmamızdır. Bu emri yerine getirip yola çıktığımıza göre yolda ikindi namazını kılmamızda bir sakınca olmaz.” diyerek sözün amacını dikkate alır. Böylece namazlarını eda ederler. Uygulamadan haberdarolan Resulullah (sav) her iki yorumu da olumlu karşılar

3. Fakihlerin ihtilaf etmelerinin sebepleri nelerdir?

* Ayetin tefsir ve te’viline dair farklı görüş ve yaklaşımlar

TE’VİL (التأويل): Naslarda (Kur'an ve Hadis metinlerinde) yer alan bir lafza (söze, kelimeye) taşıdığı muhtemel mânalardan (anlamlardan) birini tercih edip (Seçip) yükleme

* Arap lügatının genişliği. Arapçada bir kelime birden fazla anlama gelebilmektedir. Arapçada kelimeler “hakikat, mecaz, efrad, terkip, umum ve husus” gibi dilin özellikleri nedeniyle farklı anlamları çağrıştırır.

* Hadislerin sıhhatine dair âlimlerin farklı metot ve kriterleri benimsemeleri

* Yaşanılan zaman dilimi ve bölge ile sıkı irtibatı. Fakih, naslardan öğrendiği temel ilkelerden istifade ederek yaşadığı ortama ve asra uygun somut çözümler üretmiştir.

* Ayet veya hadislerde geçen bir ifadenin anlaşılmasında farklı yöntemler söz konusudur. Fakihlerin bir kısmı nassın sadece lafzını esas alır. Bazıları ise lafzi mananın yanında sözün amacını göz önünde tutmaktadır. Bu yöntem farklılığı da bir meselede farklı hükümler verilmesine yol açmaktadır.

4. Fetva ile kaza arasındaki temel farklar nelerdir?

1. Fetva isteme, bilgi alma mahiyetinde olduğu için müfti, kendisinden fetva alıp buna uygun hareket etmeyenleri zorlayamaz. Kaza ise bağlayıcı mahiyette bir hükümdür. Taraflar kadı tarafından verilen hükmü uygulamakla yükümlüdür. Aksi durumda cezai müeyyide uygulanır.
2. Fetva hukuki konuların yanında ibadete ait hususlarda da verilir. Kaza ise yalnız hukuki olaylarda söz konusu olur. İbadetler doğrudan kazanın konusu olmaz.
3. Yetkili makamlar tarafından kendisine kaza yetkisi verilmeyen kişiler kadılık yapamaz. Fetva verebilmek için sadece ilmî yeterlilik aranır, resmî bir görevlendirme gerekli değildir.
4. Fetvalar genel ve külli mahiyettedir. Bir fetvadan aynı durumda olan başka fertler de yararlanabilir. Kaza ise kişiye özeldir. Bir başkası kadının izni olmadan bu hükümden istifade edemez.
5. Müfti fetva verirken fıkıh usulündeki asli ve ikinci dereceden delillerden yararlanır. Kadılar ise bu delillerin yanında şahit, yemin ve ikrar gibi ispat vasıtalarından da yararlanır.
6. Kaza da meselenin zahirî yönü esas alınır. Fetvada olayın vicdani tarafı esastır. Kadı, borcunu ödediği hâlde bunu ispatlayamayanın borcunun devam ettiğine hükmedebilir. Müfti ise o kişiye “Borcunu gerçekten ödemiş isen diyaneten borçlu değilsin.” fetvasını verir.

5. Müçtehit olabilmek için hangi bilgilere sahip olmak gerekir?

1. Arapçayı bilmek: Çünkü ‘‘İslam’ın temel kaynakları olan Kur’an-ı Kerim ve sünnet Arapçadır.” Müçtehit “açık, kapalı, gerçek, mecaz anlam” ile “özel, genel, doğrudan ya da dolaylı anlatım”ı ayırabilmelidir. ‘‘Dildeki incelikleri anlayabilecek seviyede Arapça bilmelidir.”
2. Kur’an ilmine sahip olmak: Müçtehit, Kur’an’ın tamamını bilmenin yanı sıra Kur’an ilimlerini de bilmelidir.
3. Tefsir ilmine sahip olmak: Müçtehit, dil bilimleri ve Kur’an ilimleri yanında hadis ve tarih gibi rivayet ilimlerinden; mantık ve fıkıh usulü gibi yöntem bilimlerinden yararlanarak Kur’an’ın mânalarını açıklayabilmeli ve ondan hüküm çıkarabilmelidir.
4. Sünneti bilmek: Hadislerin “rivayet yolları, ravilerin derece ve hâlleri, adalet ve zabt” gibi vasıflarını bilmek gerekir.
5. Üzerinde icma veya görüş ayrılığı olan konuları bilmek: Üzerinde ittifak (icma) edilen konuları bilmenin yanı sıra, sahabe ve onlardan sonra gelen müçtehitlerin ihtilafa düştükleri konuları da bilmek gerekir.
6. Kıyası bilmek: İçtihat, bütün yönleriyle kıyası bilmeyi gerektirir.
7. Hükümlerin amaçlarını bilmek.
8. Doğru bir anlayış ve takdir gücüne sahip olmak.
9. İyi niyetli ve sağlam inanç sahibi olmak.